Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

4-йил чиқиши
12 ФЕВРАЛЬ 1969 й.
ЧОРШАНБА
№ 36 (780).
БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

● Шаҳримиз янгиликлари

ЯНГИ МЕҲМОНХОНА

Бугун ШАҲРИМИЗНИНГ ЭНГЕЛЬС КЎЧАСИДА ЭНГ МУҲТАШАМ МЕҲМОНХОНА БИНОСИНИ ҚУРИШГА КИРИШИЛДИ.

1 минг меҳмонни ўз бағрига сиғдираоладиган меҳмонхона биноси қурилишида замонавий қурилиш материалларидан фойдаланилади. Бинонинг ҳар бир қаватида барча қулайликлар муҳайё этилади.

1970 йилда ишга тушириладиган бу меҳмонхона шаҳар коммунал хизматини янада яхшилайди.

Шу кунларда шаҳарнинг бир неча жойида катта меҳмонхоналар қурилиши тезкорлик билан олиб борилмоқда.

Беш йиллик — муддатидан илгари

КОМПРЕССОРЧИЛАР

ВАХТАДА

В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига «Компрессор» заводи участка, цех ва илғор бригадалари ўртасида ҳам социалистик мусобақа кучайиб кетди. Ишчилар беш йиллик планни муддатидан олдин бажариш учун барча имкониятлардан фойдаланмоқдалар.

Қуюв цехининг қолипловчиси Маҳмуд Мирзаев ва смена мастери Виктор Аверьянов ишда намуна кўрсатиб, кундалик нормаларини ортиғи билан бажаришмоқда. Тепадаги суратда икки пешқадам ўртоқни кўриб турибсиз.

Корхона йиғув цехининг мастери Рафиқ Абдураҳмонов билан слесарь Иван Шульгин тайёрланган компрессор станцияларини кўздан кечирадилар, машиналарга йўлланма берадилар (иккинчи сурат).

Чапдаги суратда тажрибали ишчи Виктор Бурмистров (чапда) ўз шогирди Виталий Борсуковга детални қандай тайёрлаш тўғрисида кўргазма бермоқда.

Р. ЖУМАНИЕЗОВ фотолари.

● *В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига*

ТЕХНИКА ТАРАҚҚИЁТИ МАРРАЛАРИ

Ленин райони корхоналари ва ташкилотлари коллективларининг социалистик мажбуриятлари

В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун мусобақа кун сайин кенг тус олмоқда. Тошкент заводлари, фабрикалари, ташкилотлари ва қурилишларида беш йилликнинг тўртинчи йили социалистик мажбуриятлари қабул қилинмоқда.

Ленин районининг саноат корхоналари, транспорт ва алоқа ташкилотлари беш йиллик учинчи йили топшириқларини муваффақиятли якунладилар.

Мусобқада химия-фармацевтика, электротехника заводлари, «Қизил тонг» фирмаси 3-темир бетон буюмлари заводи, 2-авторемонт заводи ва бошқа корхоналар яхши натижаларга эришдилар. Улар районда биринчилар қатори беш йиллик учинчи йили планларини бажарганликлари ҳақида рапорт бердилар.

Маълумки, Ленин райони корхоналари, транспорт ва қурилиш ташкилотлари коллективлари «Беш йилликни муддатидан илгари бажарамиз» деган шиорни биринчилар қатори ўртага ташлаган эдилар.

Улар ўз сўзларининг устидан чиқмоқдалар.

Ленин райони корхоналари ўтган йили тўртинчи кварталда районлараро мусобақада ғолиб чиқдилар. Маҳсулотларни реализация қилиш квартал плани 101,8 процент адо этилди. Меҳнат унумдорлиги плани эса 105,8 процент бажарилди. Маҳсулот таннархини арзонлаштириш топшириғи ортиғи билан бажарилди.

Ленин райони шаҳар «Ҳурмат тахтаси»га ёзилди ва унга Ўзбекистон КП Тошкент шаҳар комитети ва шаҳар ижрокомининг Кўчма Қизил байроғи топширилди.

Ҳозир Ленин райони меҳнаткашлари беш йилликнинг тўртинчи йилида самарали меҳнат қилмоқдалар.

Ҳозирги режаларга қараганда топшириққа қўшимча равишда 3 миллион 100 минг сўмлик маҳсулот топшириш мўлжаллаб турилибди.

1969 йилда ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш, фан ва янги технологиянинг ютуқларидан фойдаланиш, новаторлар тажрибасини қўллаш ҳисобига ўтган йилдагига қараганда унумдорликни 3,5 процент ошириш кўзда тутилмоқда.

Ленин райони меҳнаткашлари корхоналар асосий фондлари ва оборот маблағларидан унумли фойдаланиш, бракка йўл қўймаслик, ишлаб чиқариш рентабеллигини оширишга катта эътибор бермоқдалар. Шунинг ҳисобига планга қўшимча равишда 1100 минг сўмлик жамғарма олиш мўлжалланмоқда.

Ленин райони меҳнаткашларининг доҳий туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш сари бошлаган ташаббуси ҳар бир корхона коллективининг социалистик мажбуриятида кўзга яққол ташланиб турибди.

«Биз бундан кейин ҳам ленинчасига ишлаймиз ва яшаймиз — Владимир Ильич Ленин номига қўйиладиган ажойиб ҳайкал — коммунизм биносини ўз меҳнати билан қуриш ва унинг ўлмас ғояларини амалга ошириш учун курашаётган совет кишилари шундай шиор билан яшайдилар.

В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш усули партия ва ҳукумат қарорларидан келиб чиқиб, ишлаб чиқаришнинг конкрет топшириқларини бажариш учун курашиш демакдир».

Бу вазифалар нима?

Коллектив меҳнат унумдорлигини ошириш, рационализация ва ихтирочиликни кенгайтириш, технологияни такомиллаштириш, меҳнатни илмий асосда ташкил қилиш, ишчилар малакасини ошириш, инженер-техник ходимлар ва хизматчилар тажрибасини янада юксалтиришга қарор қилди.

Бу тадбирларнинг барчаси қуйидаги имкониятларни беради:

Маҳсулот реализация қилиш йиллик планини 24 декабрда бажариш, планга қўшимча равишда 500 минг сўмлик маҳсулотни реализация қилиш, турли матолардан 2 минг метр хом ашё тежаб қолиш, топшириққа қўшимча равишда 70 минг дона бадиий буюмлар ишлаб чиқариш, биринчи сорт маҳсулотларини пландагидан 0,2 процент ортиқ ишлаб чиқариш, 20 хил янги маҳсулот чиқариш.

Электрон техника заводи коллективи:

ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ БОШҚАРИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРАМИЗ

В. И. Ленин номидаги электрон техника заводи ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчиларининг 1969 йил социалистик мажбуриятларида ишлаб чиқаришни бошқариш формасини такомиллаштириш учун кураш муҳим ўрин тутади.

Шунга кўра қуйидагилар қарор қилинди:

«Минск-22» типидаги электрон-ҳисоблаш базасида корхона ҳисоблаш марказини қуриб битказиш;

Завод учун АСУ (автоматик бошқариш системаси) схемасини ишлаб чиқиш;

Барча ярим ўтказгич приборлар ва оммавий равишда ишлаб чиқариладиган приборлар деталлари учун қабул қилувчи статистик контроль ўрнатиш (Бу янгиликдан олинадиган фойда 50 минг сўмни ташкил этади);

1970 йилда завод техника бўлими ишида тажриба тарзида математик планлаштириш усулини жорий этиш;

Корхонада В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги муносабати билан социалистик мусобақани кенгайтириш. Коллективнинг 1969 йилги марралари оширилган социалистик мажбуриятларда белгиланган.

1969 йили меҳнат унумдорлигини 1,5 процент ошириш, ишлаб чиқариладиган маҳсулотларга кетадиган меҳнатни 5 процентга камайтириш;

1969—1970 йилларда электр қувватни тежаш миқдорини 1600 минг киловатт-соатга етказиш (аввал белгиланган энергия сарфлаш нормасига қўшимча равишда). Қора, рангли, камёб ва қимматбаҳо металларни 400 минг сўм миқдорда тежаб қолиш.

«Учқун» тўқимачилик-галантерея фирмаси коллективи:

СУРЪАТ ОШИРИЛАДИ

«Учқун» фирмаси коллективи беш йилликнинг учинчи йили планини муваффақиятли бажарди. Йиллик режа 24 декабрда якунланди. Топшириққа қўшимча равишда 500 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинди, планга қўшимча равишда 110 минг сўм фойда олинди. Меҳнат унумдорлиги 9,1 процент ошди.

Беш йилликнинг уч йиллик плани 18 октябрда бажарилди. Бу эса 1966—68 йилларда қўшимча равишда 2600 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди деган сўз.

Ҳозир фирма ишчилари 1969 йилнинг янги режаларини белгиладилар. Социалистик мажбуриятда қуйидагилар ёзилган.

«Ташсантехгазмонтаж» тресты коллективи:

ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИГА КЕНГ ЙЎЛ

«Ташсантехгазмонтаж» тресты коллективи 1968 йилда В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани авж олдириб маълум ютуқларни қўлга киритди. Қурилиш-монтаж ишлари давлат плани муддатидан илгари бажарилди, қатор муҳим саноат объектлари ва ишлаб чиқариш қувватлари ишга туширилди, 380 минг квадрат метр турар-жой биноси фойдаланишга топширилди.

— Биз, «Ташсантехгазмонтаж» тресты ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари,— дейилади коллективнинг янги социалистик мажбуриятида,— беш йилликнинг тўртинчи йилида В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш мақсадида қуйидаги мажбуриятларни оламиз:

1969 йил учун белгиланган қурилиш-монтаж ишларини 25 декабрда бажариш, қурилишда меҳнат унумдорлигини планга нисбатан 0,2 процент ошириш, қурилиш-монтаж ишлари таннархини 0,7 процентга камайтириш ва пландан ташқари 20 минг сўм фойда бериш;

610 минг квадрат метр турар-жой биносини, 14919 ўринли мактабни, 7010 ўринли болалар боғча-яслисини фойдаланишга топшириш, 2200 квартирани газлаштириш;

Жуда муҳим бўлган қуйидаги объектларда монтаж ишларини юқори сифатда бажариш ва уларни фойдаланишга топшириш: Олмалиқ химия заводи, Чирчиқ электрохимия комбинатининг 25-ишлаб чиқариши, «Ташавтомаш», «Таштекстильмаш» заводлари, Тошкентдаги В. И. Ленин музейи ва усти ёпиқ сунъий яхмалакхонани;

«Ташсантехгазмонтаж» тресты коллективи техника тараққиётига айниқса муҳим аҳамият беряпти. Трест коллективи йил давомида 260 минг сўм маблағни тежаш имконини берадиган 250 рационализаторлик таклифини ишлаб чиқаришга жорий этиш, ҳар бир тўққизинчи киши рационализатор бўлишига эришишга қарор қилди.

Шу билан бирга турар-жойлардаги санитария-техника системаларини электр ёрдамида пайвандлаш жорий қилинади. Шу мақсадда битта пайвандлаш участкаси ва ўн беш электр пайвандлаш пости ташкил қилинади;

Кичик диаметрли қувурларни механизация ёрдамида пайванд қилиш учун кўчма пост ташкил қилинади.

Энергетикларнинг ихтисослаштирилган ремонт-ишлаб чиқариш корхонаси коллективи:

УНУМЛИ МЕҲНАТ УЧУН

Ўзбекистон ССР энергетика ва электрлаштириш министрлигига қарашли ихтисослаштирилган ремонт-ишлаб чиқариш корхонаси коллективи пролетариат доҳийси В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақага қўшилиб ва беш йиллик топшириғини муддатидан илгари бажаришга қарор қилиб, қуйидаги социалистик мажбуриятларни қабул қилди:

Йиллик планни шу йил 22 декабрда бажариш ва пландан ташқари 25 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш ҳамда шу маҳсулотнинг таннархини 5 процентга арзонлаштириш;

Қишлоқ хўжалигини электрлаштиришга ёрдам бериш, 200 трансформатор ва 150 электродвигателни ремонт қилиш;

Коллектив техника тараққиёти учун курашни белгиланган планларни муваффақият билан бажаришнинг муҳим шарти деб билади. Худди шу мақсадда меҳнатни илмий ташкил қилиш планларига ва ташкилий техника тадбирларига катта аҳамият берилади. 1969 йилда 250 та рационализаторлик таклифини жорий этиш, бу таклифлардан 25 минг сўм иқтисодий самара кўриш, асбоб-ускуналарни фақат «Яхши»дан паст бўлмаган баҳога ремонт қилиш;

Ремонтчилар қабул қилган социалистик мажбуриятларнинг характерли томони шундаки, унда меҳнаткашларнинг турмуш билан боғлиқ бўлган талаб ва истаклари ҳам ҳисобга олинган, ишчилар, инженер-техник ходимлар ва хизматчиларнинг беш кунлик иш ҳафтаси шароитида дам олишларини ташкил қилиш борасида ҳам кўпгина тадбирлар белгиланган.

Жумладан, худди шу мақсадда Каттақўрғон шаҳрида 16 квартирали турар-жой биноси, Салор ГЭСи районида 40 квартирали турар-жой биноси қуриш, ТАШГРЭС билан ҳамкорликда Чимёндаги туристик базани жиҳозлашни давом эттириш, Ангрен ГРЭСи дам олиш уйи территориясида вақтинча бинолар қуриш, бир-икки кун дам олиш учун палаткалар тикиш белгиланган.

Тошкентлик ремонтчилар «Арменэнергоремонт» корхонасидаги ҳамкасбларини социалистик мусобақага чақирдилар.

ЁНГГИ ГАЗЕТАЛАРДА

◆ Жуда катта қурилиш майдонига айланган Ўзбекистон пойтахтида бинокорларнинг Бутуниттифоқ учрашуви бўлиб ўтди. СССР Қурилиш министрлиги қурилиш ташкилотлари ва корхоналари активининг 11 февралда Тошкентда бўлиб ўтган йиғилишида Россия Федерациясидаги 25 та ўлка, область ва автоном республиканинг, Ўзбекистон, Грузия, Литва, Молдавия, Латвия, Қирғизистон, Тожикистон, Туркманистон, Эстониянинг қурилиш ва монтаж ташкилотлари ишчилари, инженерлари, хизматчилари, партия, совет, касаба союз, комсомол ташкилоти вакиллари қатнашдилар. Йиғилишда қурилиш-монтаж ташкилотлари ва корхоналарнинг 1968 йилги иш якунлари, 1969 йилги планнинг ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига коллективлар олган социалистик мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлашга доир вазифалар муҳокама қилинди.

◆ 10 февралда Тошкентда республика министрликлари ва идоралари халқ контроли группалари раисларининг семинар-кенгаши бўлиб ўтди.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетида

МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАРГА САЙЛОВГА ТАЙЁРГАРЛИКНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА

Меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларига сайловлар яқинлашмоқда. Меҳнаткашлар депутатлари шаҳар ва район Совети ижроия комитетлари сайловга тайёргарлик соҳасида анча ишлар қилдилар.

Шаҳарда Тошкент шаҳар Советига сайлов ўтказувчи 500, район Советларига сайлов ўтказувчи 1688 округ ташкил этилди. 440 сайлов участкаси ташкил қилинди. Участка сайлов комиссиялари составига номзод кўрсатиш тугалланди. Сайловчилар рўйхатини олиш ишлари бўйича иш қизиб кетди.

Лекин меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларига сайловга ўз вақтида тайёрланиш учун барча ташкилий-техникавий тадбирларни амалга ошириш лозим.

Айниқса, сайловчилар рўйхатини намунали тузиш ва ўз вақтида кўринарли жойга илиб, сайловчиларнинг ўзлари томонидан текшириб чиқилиши лозим ҳамда сайловчиларнинг аризаларини ўз вақтида қарашга катта эътибор бериш керак.

Шаҳар телефон тармоғи бошқармаси барча сайлов участкаларига телефон тушириб, линия ва станция хизматини яхшилаши, телефон, алоқасидаги камчиликларни ўз вақтида бартараф этиш учун районлар бўйича махсус бригадалар тузиши лозим.

Шаҳар ободонлаштириш бош бошқармаси район ижроия комитетлари билан биргаликда сайлов участкалари яқинидаги жойларни тартибга келтириб, чироқ билан таъминлаши керак.

СУРАТДА: Ўзбекистон Марказий статистика бошқармаси қошидаги ҳисоблаш марказининг смена бошлиғи А. Виткалова ва бош оператор И. Мовчинская ўртоқлар электрон ҳисоблаш перфарация машиналарида мураккаб ҳисобларни ечмоқдалар. М. Нуриддинов фотоси.

«ИКАРУС» ТОШКЕНТДА

Шаҳримиздаги 2519-автоколоннага Венгрия республикасидан «Икарус» 180.10 маркали 15 та янги автобус келтирилди Қуввати 192 от кучига тенг бўлган бу автобус соатига 62,8 километргача йўл боса олади.

Бундан ташқари, «Икарус»даги ўриндиқлар йўловчининг қулай ўтириб кетиши учун мос ва чиройли жиҳозланган. «Икарус»да 35 киши ўтириб, 145 йўловчи тик туриб кетиши мумкин.

— Янги «Икарус» келишини эшитиб,—дейди автоколонна бош инженери Б. М. Иброҳимов,— 30 шофёрни белгиладик. Улар бугундан бошлаб «Икарус»ни ўрганишга киришдилар. Автоколоннамизга яна 55 та янги «Икарус» автобуси келтирилади.

ХУНТА ЗИНДОНЛАРИДА

РИМ, 10 февраль. (ТАСС). Крит оролида яқинда ташкил этилган Аликарнасос лагерида қамалиб ётган 137 аёл юборган хатда грек сиёсий маҳбуслари оғир шароитда сақланаётганлиги айтилади. Италиядаги ҳафталик «Атролябио» газетасида эълон қилинган шу хатда айтиладики, бу аёлларнинг кўплари кексайиб қолган ҳамда бетоб кишилар бўлиб, , совуқ, зах биноларда яшаётганликлари сабабли аҳволлари тағин ҳам фожиали бўлиб қолмоқда. Маҳбусларга иссиқ овқат берилмаётир.

Махбус аёллар 16 ой Ярос оролида қамалиб турганидан кейин Крит оролига олиб келинди. Уларнинг адвокат олишлари ва ўз ишлари бўйича гувоҳларни чақиришлари тақиқлаб қўйилган. Улар бир йилдан бери қамалиб ётган бўлсалар ҳам аммо ҳали ишлари кўрилгани йўқ, уларнинг сургун муддати яна бир йил узайтирилди. Хатда айтилишича, Крит оролидаги маҳбус аёлларнинг қамоқ муддати қачон тугаши ҳеч кимга маълум эмас, улар ҳақиқатда умрбод махбус бўлиб қолмоқдалар.

СТУДЕНТЛАР НАМОЙИШИ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Университет маъмурларининг ирқчилик сиёсатини рад этаётган Америка студентларининг бирлиги АҚШда олий таълим системасини демократлаштириш учун кураш жараёнида мустаҳкамланиб бормоқда.

Мэдисон (Оклахома штати) университетидаги оқ танли студентлардан бир неча юз киши негр студентларнинг талабларини қўллаб-қувватлаш юзасидан намойиш уюштирди. Негр студентлар ирқий камситишга барҳам бериш ва негр йигит-қизларини бу мамлакатдаги олий ўқув юртларига кўпроқ қабул қилишни талаб этмоқдалар.

Университет раҳбарлари ёшлар делегациясининг фикрини эшитишдан бош тортганидан кейин студентлар машғулотларни тўхтатиб, маъмуриятнинг биринчи курсга лоақал яна 500 негр ёшларни қабул қилишига, шунингдек ўтган йил ноябрь ойида студентлар намойишида қатнашганлиги учун университетдан ҳайдалган 80 студентни қайтадан қабул қилишига эришиш учун кураш олиб боришга қарор бердилар.

МЕРОСИМИЗНИ АРДОҚЛАЙЛИК

Кўҳна Самарқандда бўлган киши қадимий иншоотларни кўриб, ота-боболаримиз санъатига таҳсинлар ўқийди.

Салобатли Регистон, Биби хоним мадрасаси, Шоҳи-зинда мақбараси архитектураси, ўзининг ҳажми ва композициясининг уйғунлашганлиги билан ҳамманинг диққатини ўзига тортиб келяпти.

Республикамиздаги бундай маданий ёдгорликлар кўз қорачиғидай қўриқланиб келинмоқда. Ҳозирги кунда фақат Самарқанддаги эмас, балки Бухоро, Хива ва Тошкентдаги тарихий бинолар ҳам реставрация қилинди ва қилинмоқда.

Тошкентдаги Кўкалдош мадрасаси, Бароқхон мадрасаси шулар жумласидандир. Лекин бу тарихий обидаларни тўғри сақлаяпмизми?

Бароқхон мадрасаси XVI аср ёдгорлиги. Ўз вақтида бир майдонда қад кўтарган. Лекин ҳозир бу мадраса олдига янги кўп қаватли катта мактаб қурилди. Шу ернинг ўзида XVI асрга мансуб бўлган Абу Бакир Каффол Шоший мақбараси ўрин олган. Унинг ёнига эса катта қишки кинотеатр ҳам қурилди.

Бу кинотеатр орқасида яна бир қадимий бино бор. Унинг нималигини ёзишмаган ҳам. Ҳисобга ҳам киритишмаган бўлса керак. Олдини тўсиб кинотеатр қуришган.

Ленинграддаги Петродворец боғини кўпчилик кўрган бўлса керак. У ерда жуда кўп фонтан ва бадиий ҳайкаллар бор. Шу бадиий ҳайкаллар орасига бир нечта ўзгача руҳдаги ҳайкал қўйиб кўрингчи, боғнинг умумий туси, унинг нафосати дарҳол бузилади. Ўзгача руҳдаги ҳайкал ўтган аср архитектураси билан уйғунлашмайди.

Архитектура ансамбли ҳам худди шундай. Ўз руҳи, ўз даври колоритига эга. Унга путур етказиш, уни бузиш билан баравар.

Бундан ташқари, Бароқхон мадрасаси рўпарасида ҳозирда ишлаб турган мачит бор. Мактабнинг шу мачит ёнида туриши икки объектнинг функциясига зид келяпти.

Мактабга келаётган ўқувчиларга мачит таъсири ҳисобга олиндимикин? Ўқувчиларнинг дунё қарашини тарбиялашда бу катта тўсиқ бўлмасмикин?!

Тошкент шаҳар архитектура-планлаштириш бошқармаси ходимлари наҳотки шу нуқсонларга йўл қўйсалар? Ўзбекистон ССР Маданият министрлигига қарашли тарихий ёдгорликларни сақлаш комитети ходимлари билан ҳамкорликда ишланганда бундай нуқсонлар бўлмаслиги мумкин эди.

Ўзбекистон шаҳарлари қадимги меъморчиликнинг бутун дунёга донг таратган ноёб ёдгорликлари билангина эмас, балки

Ота-боболаримиз санъати ● Тарихий обидалар тўғри сақланяптими ● Ҳаммамизнинг муқаддас бурчимиз

меҳнаткаш омманинг ўз социал ва миллий озодлиги учун революцион курашнинг шонли анъаналари, гражданлар уруши қаҳрамонларининг ўлмас жасорати, «оқ олтин» усталарининг рекордлари билан ҳам машҳур.

Ҳозир Тошкент қайта қурилаётган бир вақтда жуда кўп бинолар бузилиб, ўрнига замонавий кўркам ва чидамли бинолар қурилмоқда. Бу яхши, албатта. Лекин шаҳарда шонли революция ёдгорликлари, Совет ҳокимияти ғалабасини мустаҳкамланиш йўлида кураш олиб борилган жойларга қандай қаралаяпти?

Шаҳримизнинг тарихий ёдгорликлари ёш авлодга «узоқ ўтган кунлардаги ишлар» ҳақида, коммунизм қурувчисининг аҳлоқ кодексига партия киритган энг гўзал маънавий принциплари ўзида мужассамлантирган кишилар ҳаёти ҳақида ҳикоя қилади.

Тошкентдаги Ленин кўчаси билан академик Сулаймонова кўчасининг муюлишида собиқ болалар халқ кутубхонасининг биноси деворида қуйидаги сўзлар ўйиб ёзилган ёдгорлик лавҳаси бор эди.

«Қуролли қўзғолонга айланиб кетган 1905 йилги Бутун Россия умумхалқ Октябрь забастовкаси чор ҳукуматини чўчитиб қўйди. 17 октябрда подшо ён беришга мажбур бўлди. Манифест эълон қилди. Лекин 19 октябрдаёқ чор ҳукумати Тошкент шаҳар думаси ёнига тўпланиб, тинч митинг ўтказаётган ишчиларни ўққа тутди.

Ўрта Осиё темир йўл устахонасининг қозончи шогирди А. А. Королевский, кўнка ҳайдовчи К. П. Глушков ва майда савдогар Александр Ахумянц ўлдирилди. Юздан ортиқ киши қамчилаб ярадор қилинди ва шикастланди. 1905 йил революцияси курашчиларига шон-шарафлар бўлсин»

1966 йилдаги Тошкент зилзиласи вақтида зарарланган болалар халқ кутубхонасининг биноси бузиб ташланди. Ёдгорлик лавҳаси ҳам бино билан бирга йўқ бўлиб кетди.

Гоголь кўчаси билан Совет кўчасининг муюлишида «Комсомол 30 йиллиги» кинотеатрининг биносида «Ишчи, солдат ва деҳқон депутатларининг Тошкент Совети 1917 йилдан 1921 йилгача шу бинода ишлаган» деб ёзилган ёдгорлик лавҳаси бор. 1910 йилдан бери шаҳар жамоат мажлиси эгаллаб келган шу бинога 1917 йилда «Озодлик уйи» деб ном берилди. Шу бино атрофидаги эски бир қаватли бинолар ўрнида ҳозир кўп қаватли жуда гўзал уй-жойлар қад кўтарган. Бино эскилиги баҳонасида бузилиши ҳеч гап эмас, лекин тарихий ва сиёсий аҳамияти ҳисобга олиниб, сақлаб қолиниши зарур, албатта.

Коммунистик партия раҳбарлигида ажнабий интервентларнинг шиддатли ҳужумларини қайтарган, ички контреволюцион исёнларни бостирган, мамлакатимиз халқларини социалистик революциянинг тўла ғалаба қозонишига олиб келган даврларга оид тарихий жойлар Тошкентда жуда кўп. Ўз жанговар анъаналарига эга бўлган Тошкентнинг талайгина бино ва кўчалари тарихий ҳодисаларнинг шонли йилномасига, Тошкент ишчилар синфи билан шаҳар камбағалларининг чор самодержавиесига, буржуазия билан помешчиклар ҳокимиятига қарши олиб борган қаҳрамонона курашларининг ёдгорликлари бўлиб кирди.

Шундай экан Тошкент қайта қурилаётган вақтда бу ёдгорликларга бепарво бўлмаслигимиз, уларни муқаддас бино эканлигини унутмаслигимиз лозим.

Революция иши, ҳозирги авлоднинг келажаги учун жонини фидо қилган қаҳрамонлар хотирасини абадий сақлаш бизнинг бурчимиздир.

Юқорида қайд этилган кутубхона биноси ўрнида ва шунингдек зилзила туфайли бузилган тарихий бинолар ўрнида қад кўтарган биноларга янги ёдгорлик тахтаси ўрнатиш керак.

1966 йилда Тошкент декларацияси имзоланган бино — Абдулла Тўқай кўчасидаги 5-уй, Қизил Майдонга қараб тушган собиқ Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг биноси ҳам бизнингча, шаҳар реконструкцияси вақтида сақлаб қолиниши керак.

Тошкентда республикамиз фан ва маданиятига оид бинолар ҳам бор. Бундай бинолар фан ва маданиятимиз юксалиши билан бирга янада кўпая боради.

Навоий кўчасида очилган Навоий номидаги адабиёт музейи бунга далил бўла олади. Музей олдидаги хиёбонда А. М. Горький, Ҳамид Олимжон, Ғафур Ғулом ва Ойбекдек улкан сўз усталари бюстлари қаторида Абдулла Қодирий бюстини кўриш мумкин. Бу жуда қувончли ҳол, албатта. Лекин Абдулла Қодирий Тошкентда туғилиб, ижод этганлигига қарамасдан биз уни қайси кўча ва қайси уйда яшагани ва ижод этганини билмаймиз.

Агар Абдулла Қодирий мутолаа қилган кутубхона ёки яшаган уйи биносига ёдгорлик лавҳаси ўрнатилса, биринчи ўзбек романчисининг қадами етган ва ижод этган бино ва кўчаларни кўришдан унинг бугунги ва келгусидаги китобхонлари маънавий куч ва ижодий илҳом олишлари мумкин.

Гуллаб яшнаётган бепоён Ватанимизнинг ҳар бир ўлкаси, ҳар бир бурчаги ўзига хос ажойиб ва гўзал табиати, ўтмиш тарихига ва ёрқин келажак йўлида қўлга киритаётган янги муваффақиятлари билан кишини мафтун этади.

Миллион-миллионлаб кишилар жаҳонда биринчи марта капитализм кишанларини улоқтириб ташлаб, космосга ернинг биринчи йўлдошларини учирган ўз мамлакатларининг ўтмиши ва ҳозирги ҳаётини билишга ошиқадилар.

Шундай экан, шаҳардаги тарихий ёдгорликларни ардоқлаш—ҳаммамизнинг муқаддас бурчимиздир.

Д. РАҲМОНОВ,
Ўзбекистон Давлат лойиҳа институтининг инженери.

Жонажон Ватан бўйлаб

ТУВА АССР. Оқдоврак — Абаза автомобиль йўл қурилиши ниҳоясига етказилмоқда. У Ғарбий Саян тоғларидан ўтади.

Янги йўл Тува асбестининг темир йўлгача бўлган масофасини икки баравар қисқартиради.

СУРАТДА: йўлнинг энг мураккаб участкаларидан бири—Ғарбий Саян довони.

А. Поляков фотоси.
ТАСС фотохроникаси.

100 МИНГ БОШДАН ОРТИҚ

Тожикистоннинг колхоз ва совхозларида қуруқ субтропик иқлимга мослаштирилган 100 минг бошдан ортиқ жуда маҳсулдор қорамол етиштирилди. Бу моллар маҳаллий зебусимон сигирларни швиц буқалари билан чатиштириш натижасида чиқарилди.

Янги хил чорва яратила бошлаган илғор хўжаликларида энди ҳар бир бош сигирдан мойи 4,1—4,2 процентга етувчи 3—4 минг килограммдан сут соғиб олинмоқда.

Я. Нудель,
ТАСС мухбири.
Душанба.

Сибирда узум ўсмоқда

— Сибирда ва айниқса унинг жанубий қисми бўлган тоғли Олтойда узум ўстириш масаласи ҳал бўлди,— деди АПН мухбирига Сибирь саноат узумчилигининг таниқли ташаббускори, «Белокуриха» совхозининг агрономи Валерий Недин. Узум ҳақидаги гапнинг Сибирь қиши айни авж олган вақтда бошланиши тасодифий эмасди. Бу йил Сибирга ёпирилган совуқни ўттиз беш йилдан бери кўришган эмаслар. Ҳали иккинчи жаҳон уруши бошланишидан олдин ҳам Сибирь узуми ҳақида ўйлашни ўтакетган хаёлпарастлик деб ҳисоблардилар. Ҳозир бу жанубий экин Сибирга борган сари кенг ёйиляпти.

Агроном Недин ва унинг ёрдамчилари бундан бир неча йил илгари Сибирнинг узум плантацияларини юзага келтириш учун киришиб маҳаллий шароитда узум етиштириш мумкинлигини исбот этдилар.

— Узум чиниққан сибирлик бўлиб қолди, — деди Недин,— ҳозир дўзахдагидек совуқлар бўлаётган бўлса ҳам токларнинг сақланиб қолишига аминмиз. Мисол учун аввалги йили ҳарорат Цельсий бўйича минус 54 даражагача тушган эди. Ўша йили эски олма боғларини совуқ урди. Қор билан яхши кўмилган токлар эса қишдан яхши чиқди. Ўтган йил қор қалинлиги юпқа—атиги 10—15 сантиметр бўлди. Аммо токлар полихлорвинель плёнкалар тагида жуда яхши сақланди ва ёзда тажриба плантацияси ташкил топгандан буён энг юқори ҳосил— гектаридан 60 центнердан узум олинди. Биз ҳозирданоқ Сибирь учун кўпгина эртапишар навларга эгамиз. Мичуринчи тажрибакорлар катта текшириш ишлари олиб бормоқдалар, ток навдалари ва меваларнинг Сибирь шароитидаги касалликларини ўрганмоқдалар. Олдимизда ҳали катта ишлар турипти. Аммо энг муҳим иш бажарилди — жанубий экин ҳисобланган узум Сибирнинг энг кучли совуқларига ҳам бардош бермоқда. Сибирь боғбонлари бу йил 11 минг ток навдасининг қаламчасини оладилар.

Николай МЕЙСАК,
АПН мухбири.

Марказий универсал магазининнинг ишчан коллективи меҳнаткашларга намунали савдо хизмати кўрсатиб келаётир.

СУРАТДА: жун газламалари секциясининг ходимларидан «Совет савдоси аълочилари» А. Попова, Ф. Ғаффорова ва А. Зиямуҳамедова ўртоқлар.

М. Нуриддинов фотоси.

Меҳнатда пешқадамлар

ХИЁБОНДАГИ ПОРТРЕТ

Комбинатимизнинг энг хушманзара хиёбонларидан бирини ҳаммамиз «ишлаб чиқариш илғорлари хиёбони» деб аташга одатланиб қолганмиз. Бу хиёбон бўйлаб корхонамизнинг шуҳратига шуҳрат қўшган, коллектив ютуқларига барака киритаётган, фахримиз бўлиб қолган машъал ишчиларнинг портретлари қўйилган.

Ҳар куни шу хиёбондан цехлар томон ўтар эканман дўппи кийган, қотмагина, илиқ истарасидан самимийлик ёғилиб турган портретга кўзим тушади. Бу 1934 йилдан буён корхонада шижоат билан меҳнат қилиб келаётган Кўчқор ака Останақуловнинг сурати. Бу одам билан кўп суҳбатлашганман. Заводнинг ўтмиши, тараққиёт йўли, коллектив аъзолари бошидан кечирган қийинчиликлар тўғрисида, уларнинг мардона кураши ҳақида ҳам Кўчқор Останақулов кўпгина ҳикоялар айтиб берган.

1915 йилда туғилган Қ. Останақулов 1934 йилда заводга ишга келади. У дастлаб элеваторга ғалла чиқариб берувчи бўлиб ишлайди. Орадан бир йил ўтгач, у тиришқоқлиги, меҳнатсеварлиги билан раҳбарларнинг эътиборини ўзига жалб қилади. Шундан сўнг уни донни қайнатишдек масъул ишга ўтказадилар. Шундан буён 34 йилга яқин вақт ўтди. Кўчқор Останақулов шу йиллар давомида бир жойда узлуксиз меҳнат қилиб келмоқда. Бири 800, иккинчиси 900 килограмм дон қайнатадиган икки аппарат унинг омилкорлиги, ўз касбини мукаммал эгаллаганлиги учун доим юксак унум билан ишлаб, коллектив кўрсаткичларининг ошиб боришига баракали улуш қўшмоқда.

— Комбинатнинг илгари ахволини ҳозиргисига солиштириб қарaганда,—дейди Қ. Останақулов, — қисқа муддатда рўй берган чинакам улуғвор ўзгаришларга қойил қоласиз. Улуғ Ватан уруши бошланган йилда заводда барча транспорт ишларини 9 та от бажарар эди. Ҳатто заводнинг битта эшаги ҳам бор эди. Маҳсулотлар ва идишларни от араваларда, қурилиш материалларини эса эшакда таширдилар. Ишлаб чиқариш жараёнларининг механизация даражаси ҳам жуда паст эди. Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг ишчилар меҳнатини енгиллаштириш, иш шароитини яхшилаш тўғрисида кўрсатиб келаётган оталарча ғамхўрлигининг самарасини энди ҳамма кўриб турипти. Цехларимизда меҳнат қилиш захмат эмас, ҳаловатдан иборат. Механизмларни маҳорат билан бошқариб турилса бас, иш унаверади.

Уттизинчи йилларда саводсизликни тугатиш курсини битирган Қ. Останақулов ўз касбини ҳар томонлама мукаммал эгаллаб олиш учун илғор тажрибаларни тинмай ўрганди, ихтисосли мутахассислардан фан янгиликларини сўраб ўзлаштиришга интилди.

Унинг фидокорона меҳнати партия ва ҳукуматимиз томонидан муносиб тақдирланди. У «Улуғ Ватан урушида шавкатли меҳнати учун» медали, Ўзбекистон ССР Олий Советги Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан тақдирланди. 1965 йилда эса «Ҳурмат белгиси» ордени билан мукофотланди. Қ. Останақуловнинг мукофотлари орасида турли йилларда олинган йигирмага яқин фахрий ёрлиқларни кўрасиз.

Комбинат учун ишчи кадрлар тайёрлаб етиштиришда ҳам ветеран ишчининг ҳиссаси катта бўлди. У ўнлаб ёшларга янги касб ўргатди. Маҳкам Солиҳов, Эргаш Эшонқулов, М. Шевцов сингари ишчилар ҳозирда муваффақиятли ишлаб келаётганликлари учун ҳам ўзларига меҳнатга муҳаббат қўйишни, ишчилик шарафини қадрлашни ўргатган устозлари Кўчқор Останақуловдан доим миннатдор.

Коммунистик меҳнат зарбдори, олти фарзанднинг отаси Кўчқор ака ишдагина эмас, бошқа барча соҳаларда ҳам кўпларга ибрат ва намунадир.

Коллективда Қ. Останақулов, М. Лукьянов, Ф. Шмаргунов, М. Шамордетская сингари меҳнат туфайли шон-шуҳрат қозонган, оммaнинг иззат-ҳурматига сазовор бўлган ишчилар жуда кўп. Улардан ҳар бирининг ҳаёт йўли тўғрисида кўп яхши гапларни ҳикоя қилсанг арзийди.

А. МАҲМУДОВ,
«Тошкентвино» комбинатининг директори.

МОСКВА. «Мосфильм» киностудияси «Эски танишлар» янги кино комедиясини суратга олишни тамомлашмоқда. «Карнаваль кечаси» фильмида янги йилни қувноқ кутиб олишда иштирок этган Огурцов ролида томошабинлар яна СССР халқ артисти Игорь Ильинский билан учрашадилар. Постановкачи режиссёр Аркадий Кольцатий, оператор А. Алварес. Сценарий авторлари Б. Ласкин ва В. Поляков.

СУРАТДА: фильмни суратга олиш пайти. Унгда—Огурцов (СССР халқ артисти Игорь Ильинский).

А. Коньков фотоси. ТАСС фотохроникаси.

МАСЪУЛИЯТНИ ҲИС ЭТИБ

1-нон заводи коллективи аҳолининг эҳтиёжига яраша сифатли нонлар етказиб беришга эътиборни кучайтиряпти. Оби нон ёпувчи нонвойлар бригадаларига бошчилик қилаётган мастер М Халилов, Ж. Исоқов, тандир цехининг нонвойи Ч. Қосимова ўртоқлар бўрсилдоқ нонлар тайёрлашда масъулиятни ҳис этиб ишламоқдалар ва нормаларини ортиғи билан адо этмоқдалар.

Корхонага кун сайин келиб турган ҳар қандай заявкаларни ўз вақтида бажаришда нонвойлардан Т. Каримова, А. Дадабоева ва бошқа ўртоқлар ҳам илғорларга тенглашиб ишламоқдалар. Завод коллективининг диққат-эътибори —сифатли нонлар ёпиб чиқариш билан аҳоли эҳтиёжини тўла таъминлашга қаратилган

К. СОЛИЕВ,
ишчи.

ФАН ВА ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

Жўхорининг янги нави

Бутуниттифоқ жўхорикорлик илмий-тадқиқот институти ходимлари «Днепровский 247МВ» номли янги жўхори навини яратдилар. Олимлар бир неча йиллардан бери олиб бораётган илмий кузатишлари яхши натижа бериб, янги нав жуда ҳосилдор, совуққа чидамли ва турли касалликлар таъсирига берилмаслиги билан фарқланади. Янги нав жўхори бу йил Украина ва РСФСРнинг кўпгина областларида экилади.

Яхмалакка қарши препарат

Совет Иттифоқида яхмалакка қарши ишлатиладиган препарат яратилди. Янги препаратдан муз билан қопланиб, яхмалак бўлиб қолган йўллар, кемалар ва бошқа ерларда фойдаланиш мумкин. Порошокдан юпқа қилиб сепиб қўйилган майдонлар эса умуман яхламаслиги аниқланди.

Тиш оғриғини қолдирувчи аппарат

Хирургик аппаратлар ва асбоблар Бутуниттифоқ илмий-тадқиқот институти коллективи марказий стомотологик илмий-тадқиқот институти билан ҳамкорликда тиш даволаш пайтида оғриқни қолдирувчи электрик аппарат яратди. Яратилган аппарат стомотологик кресло ёки алоҳида столга ўрнатилиши мумкин. У Москвадаги поликлиникаларда тажрибадан муваффақият билан ўтди. СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги комиссияси аппаратни кўплаб ишлаб чиқаришга рухсат берди.

Дифлондан протезлар

Москвадаги протез-ортопедик корхона кимё лабораториясида янги термопластик — дифлондан протезлар яратилди. Инвалидлар учун ишланувчи протезлар жуда пишиқ, иссиқ-совуққа чидамли бўлиши керак. Дифлон ана шундай хоссаларга эга бўлган материаллардандир. Сколиоз касалига учраган болалар учун ҳам дифлондан фойдаланса бўлади. Тажриба партияси яхши кўрсаткичлар берди.

„Тошкент оқшоми"да босилгандан кейин

„ЎЙЛАМАЙ ҚИЛИНГАН ИШ"

Шундай сарлавҳа остида «Тошкент оқшоми»нинг ўтган йили 29 ноябрь сонида босилган хабарда 17-трамвай изи солингандан кейин, йўл қурувчиларнинг бепарволиги орқасида кўча ишдан чиқарилгани кўрсатилган эди.

Октябрь район коммунал хўжалиги бўлимидан олинган жавобда кўрсатилишича, газета танқиди тўғри деб топилган. Йўл қурувчилари томонидан йўл қўйилган нуқсонлар бартараф этилди.

Сиз суратда «Ташавтомаш» заводининг 1-цех илғорларидан Н. Хайриддинов, Е. Худойбердиев, К. М. Лапшин ва С. Муротовларни кўриб турибсиз. Цех бошлиғи Н. Хайриддинов (ўнгда) мастерларга келгуси ой режалари ҳақида гапирмоқда.

А. Тўраев фотоси.

ЯНГИ ҚУРИЛИШЛАРГА

ТЕРМИЗ. (ЎзТАГ). 165-трестнинг қурилиш материаллари комбинати янги маҳсулот тури-ичи ғовак темир-бетон плиталар ишлаб чиқара бошлади. Дастлабки плиталар Термизда уй-жой ва мактаб биноларини қураётган бинокорларга берилди.

Комбинат чиқараётган маҳсулотлар ёнига бу йил бошқа турдаги маҳсулотлар ҳам қўшилади. Зина-пояси билан майдончалар кўплаб ишлаб чиқаришга киришилди, гипсо-опилка плиталари ишлаб чиқарадиган цехни ишга тушириш учун тайёргарлик кўрилмоқда.

ТУҲФА

«Қорақалпоғистон поэзияси антологияси» нашр қилинди. Бу китобни Ғафур Ғулом номли бадиий адабиёт нашриёти рус тилида чиқарди.

Бу катта китоб «Қирққиз» эпик поэмаси билан бошланади. Антологияга халқ қўшиқлари ва достонлари билан бирга қирқдан зиёдроқ ёзувчиларнинг шеърлари киритилган, бу шеърларнинг энг кўҳналари XVIII асрда ёзилгандир. Антологияда ҳозирги замон Қорақалпоғистон поэзиясига ҳам кенг ўрин берилган. Шеърларни рус тилига Москванинг атоқли шоирлари таржима қилганлар.

ЕТМИШ МИНГ ЭКСПОНАТ

Аджариядаги давлат музейига 60 ёш тўлди. Унинг хазинасида автоном республиканинг ўсимликлари, ҳайвонoти, қазилма бойликларини тавсифловчи, унинг революциягача бўлган ва ундан кейинги тарихини ҳикоя қилувчи 70 минг экспонат бор. Музей фонди грузин, рус, араб, эрон ва турк тилларидаги 1200 нодир қўлёзмага эга.

Музей В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигига икки катта виставка тайёрламоқда. Унинг бири музей залининг ўзида очилади. Иккинчиси кўчма виставка бўлиб, Аджариянинг турли шаҳар ва қишлоқларида кўрсатилади. Ҳар иккала виставка Грузия халқларининг империалистлар ва уларнинг шериклари бўлган меньшевиклар зулмидан озод қилиниши, Грузия ССР ва унга кирган автоном республикаларнинг ташкил топиши, Грузия хўжалиги ва маданиятининг ривожланишида В. И. Лениннинг роли деган темага бағишланган.

Мераб ЛОРДКИПАНИДЗЕ,
АПН мухбири.

1769 **Иван Крилов** 1969

КРИЛОВ ВА УНИНГ ДАВРИ

Эртага Иван Андреевич Крилов туғилган кунга 200 йил тўлади. Белинский бу шоирни «Адабиётимизнинг виждони, шон-шавкати ва ғурури» деб атаган эди. Пушкин эса Крилов энг чинакам халқ шоири эканлигини кўп бор таъкидлаган, Гоголь буюк масалчи «халқ заковати китобини яратганлигини» айтиб, у билан фахрланган эди.

Алишер Навоий туғилган куннинг 525 йиллиги, М. Горькийнинг 100 йиллиги, И. С. Тургеневнинг 150 йиллиги қатори Криловнинг юбилейи мамлакатимиз маданиятининг катта байрамларидан биридир.

Крилов узоқ умр кўрди. 75 йил яшади. Олтмиш йиллик ижодий фаолияти давомида тўрт марта подшо алмашганини кўрди. Бу давр крепостнойлик тузуми ашаддий тус олган замон эди. Истаган деҳқонни ўн сўмга сотиб олиш ва истаган зотли итни ўн минг сўмга сотиш мумкин бўлган мана шу даҳшатли йилларда Пугачев қўзғалони бўлганлиги, Радишчев осилганлиги, Грибоедов, Пушкин ва Лермонтовлар умрининг гуллаган даврида хазон бўлганлиги бежиз эмас эди. Бу прогрессив рус адабиёти айниқса қаттиқ таъқиб остига олинган даврлар эди.

Крилов Москвада армия офицери оиласида дунёга келди. Шоирнинг отаси эрта ўлиб кетди. Крилов отасининг сандиғидаги китобларни титкилаб адабиётга меҳр қўйди.

Бўлғуси шоир тўққиз ёшидаёқ меҳнатга дучор бўлди. Ҳаттотга шогирд тушди, кейинроқ Петербургда сув амалдори бўлиб ишлади. Ундан кейин Петербург кутубхонасида 29 йил мобайнида ишлади. Шу давр мобайнида ижод билан шуғулланди.

Шоир дастлабки шеърларини эълон қилгач, пьесалар ёзишга киришди. У «Қаҳва идиши» деб номланган дастлабки шеърий комик операсини ёзганида 14 ёшда эди. Шундан сўнг кўплаб трагедия ва комедиялар ёзди.

1805 йили Криловнинг тўнғич масаллари пайдо бўлди. Шундан кейин қарийб 40 йил мобайнида кўплаб масаллар ёзди ва адабиёт тарихида мустаҳкам ўрин эгаллади.

Жаҳон адабиётида Криловга қадар ҳам кўпгина машҳур масалчилар бўлган. Эзоп, Федр, Лафонтен каби масалчилар ўз асарлари билан шавкат қозонган. XVIII аср рус адабиётида ҳам кўпгина масалчилар бўлган. Лекин Крилов ўз ўтмишдошлари ва замондошларидан анча ўзиб кетди. Ўша пайт адабиётшунослигининг таъкидлашига қараганда «Сумароков масални даладан топиб олган, Хемницин уни шаҳарга олиб келган, Дмитриев саройга олиб кирган, Крилов эса майдонга олиб чиққан» эди.

Бу гапда жон бор. Чиндан ҳам Крилов масални катта майдонга олиб чиқди. Халқчиллик Крилов масалларининг бош хусусиятидир.

Масалчининг яна бир ютуғи унинг гуманистик демократизм ғояларидир. Бунинг сабабини шоирнинг шахсидан қидириш керак. Крилов болалигиданоқ оғир меҳнатга дучор бўлди. Зулм ва ноҳақликларни кўп кўрди. Алдамчи, золим, текинхўр амалдорларни бир умр нафратлади, меҳнаткаш халқни мудом севиб қолди. Бу туйғулар унинг асарларида доимо кўзга ташланиб туради. Шоирнинг «Ниначи ва Чумоли», «Япроқлар ва Илдизлар», «Пашша билан Асалари», «Ит билан От», «Ҳовуз ва дарё» каби масалларида меҳнатни, меҳнаткаш халқни улуғлади.

Крилов масалларининг яна бир хусусияти унинг реалистик бўёқлари аниқлигидир. Крилов ўз асарларида XVIII аср охири ва XIX аср биринчи ярми рус ҳаётини ғоят мукаммал ва ростгўйлик билан тасвирлайди.

Крилов рус халқ тилини янада бойитишга улкан ҳисса қўшди. Негаки, у халқнинг бой тилини мукаммал билар ва ундан муваффақиятли фойдаланар эди. Ҳар бир мактаб ўқувчиси Крилов масалларини ўқир экан, унинг ўткир ва чуқур афоризмларини бир умрга эслаб қолади.

Ҳар қандай адабиётда ҳам киши умрининг тонгидан ҳаётининг сўнгги кунигача йўлдош бўлувчи, унга руҳий озуқа берувчи ёзувчилар бўлади. Крилов ҳам шундай ижодкор. Крилов масаллари ва умуман унинг ижоди кишини эзгу ниятлар руҳида тарбиялашга катта ҳисса қўшаверади. Шунинг учун ҳам унинг асарлари совет маданиятининг олтин фондига айланиб қолган.

В. МАКОВ,
филология фанлари доктори.

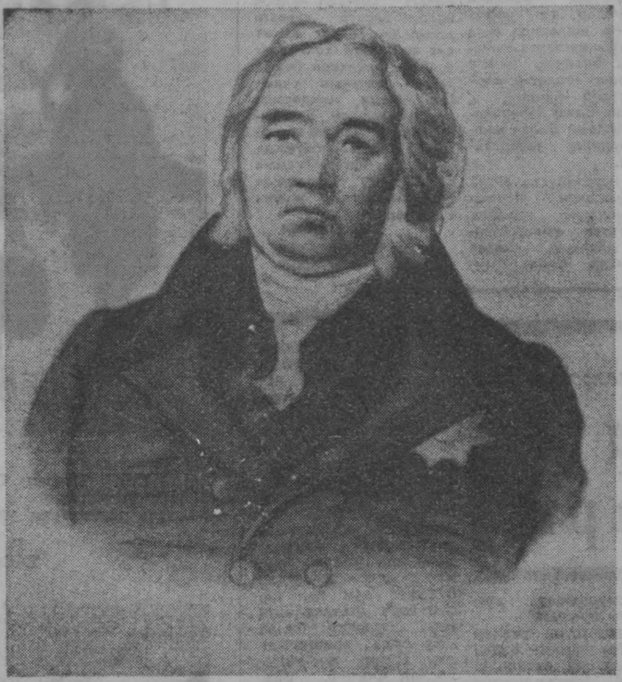

И. А. Крилов.

Чўчқа

Чўчқа бир кун хўжайиннинг ҳовлиси томон,
Йўл олди-да отхонаю ошхонани ҳам —
Роса титди, гўнгу кулга чўмилди тамом.
Ҳар ўрага тумшуқ суқуб чиқди бир бошдан.
Меҳмонликдан қайтди оқшом, хириллаб
пича,
Чўчқа эди, қолмиш яна чўчқалигича.
«Нималарни кўрдинг, қани айт,
Хавроньяжон»,
Чўчқабоқар сўрди ундан:
«Гап юрар зимдан,—
Хўжайиннинг бойликлари кўп эмиш
чиндан,
Сандиқларда тўла эмиш марварид маржон»
Хавронья дер: «Эй, ишонманг, бари бекор
гап,
Мен бойликдан кўрганим йўқ заррача
нишон,
Кулу гўнгдан бошқа нарса топмадим излаб,
Томорқани қазиб чиқдим, бўлмади ҳеч
наф».
Мақсадиммас бировларнинг дилин
оғритмоқ,
Аммо баъзи танқидчилар — Хавронья
сифат,
Тўғри назар, одил фикр ундан кўп
йироқ,
Камчилигу айбларингни кўради фақат.

Н. Муҳаммадиев таржимаси.

Итхонага кириб қолган бўри.
А. Лаптев ишлаган сурат.

ҲАММАГА ЯҚИН

Криловдан сиз нима учун масал ёзасиз деб сўрашганида, у масални хизматкор ҳам, гўдаклар ҳам ўқийди, деб жавоб берган экан. Чиндан ҳам унинг масалларини ҳамма севиб ўқийди.

Крилов ҳаёти давомида икки юздан ортиқ масал ёзган. Уларнинг ҳар бирида халқнинг характери, интилишлари, сиёсий мавзулар яққол кўзга ташланиб туради. Д. Бедний айтганидек Крилов халқ ҳимоячиси сифатида шуҳрат қозонди ва халқ ўртасида обрў топди.

Крилов масаллари ҳаётнинг ўзидан олинар эди. Аммо шоир ҳар бир ҳаётий детални чуқурлаштирар, умумлаштирар эди.

Криловнинг «Бўри билан Қўзичоқ» масали ҳаммага бирдек чуқур таъсир қилишининг сабаби асарнинг катта ижтимоий мазмунга эгалигидир. Крилов ўз замонасининг ғоят катта фожиасини «Ёғочнинг бўшини курт ейди доим» деган бир оғиз ибора биланоқ тасвир этиб қўяқолган.

Криловнинг кўпгина масалларида тўғридан-тўғри подшоҳнинг ўзи сатира остига олинади. Жумладан «Балиқ рақси» масалининг ўзига хос тарихи бор. Шоҳ Александр 1 сайр қилишни яхши кўрар экан. У халққа ғамхўрлигини кўрсатиш учун жойларда қонунлар қандай бажарилаётганини текшириб турар экан. 1819 йили у Архангелскийга кетатуриб чекка шаҳарлардан биридаги губернаторнинг уйида қўноқ бўлибди. Шоҳ деразадан қараб уй томон келаётган бир тўда одамни кўрибди. Подшоҳ уларнинг кимлигини сўраганда губернатор халойиқ сизни зиёрат қилгани келяпти дебди. Александр шошилиб турган экан, шунинг учун одамларни қабул қилмабди. Аммо губернаторни қимматбаҳо совға билан тақдирлабди. Негаки губернатор одамлар подшога шикоят қилгани келаётганини билиб, шоҳни алдаган экан.

Масалда Александр 1 Шер образида, губернатор эса балиқлар ўнбошиси образида тасвир этилган. Масалда ҳикоя қилинишича балиқлар ўнбошиси бир чеккада ўтириб, майда Балиқчаларни қовуриб еяверибди. Тўсатдан шоҳ — арслон келиб қолибди ва қўл остингдаги халойиқ қандай яшаяпти деб сўрабди. Ўнбоши эса қовурилиб ётган Балиқларни кўрсатиб, мана, халқимиз жаннатда юргандек яшаяпти, деб жавоб берибди.

Крилов 1812 йил Ватан урушига ғоят жиддий эътибор билан қараган ва халқнинг душманга қарши қаҳрамонона кураши ҳақида машҳур масаллар ёзган. Унинг «Мушук билан ошпаз» «Карвон», «Итхонадаги бўри», «Қарға билан Товуқ» каби масаллари худди ана шу мавзуга қаратилган.

Криловнинг кўплаб масаллари эса умуминсоний характерни тасвирлайди: «Оққуш, Чўртон балиқ ва Қисқичбақа», «Тадбирли келин» масаллари шундай асарлардир.

Крилов рус адабиётида Пушкинга қадар халқ ўртасида ғоят катта шавкат қозонган шоирлардан бири бўлганлигининг сабаби ҳам унинг асарларидаги халқчил тилдир. У халқ мақол ва маталларидан унумли фойдаланади.

Крилов масаллари бугунги кунда ҳам ўзининг юксак тарбиявий аҳамиятини йўқотган эмас. Шоир асарлари ўқувчини ватанпарварлик, жасорат, меҳнатсеварлик, софлик руҳида тарбиялайди.

К. МАКАРОВА.

Мушук ва Булбул

Тутиб олди бир кун Булбулни Мушук.
Ўткир тирноқларин унга ботириб,
Яна бечорани эркалаб туриб —
Мушук дер: «Булбулжон, жоним тасаддуқ,
Эшитдим, зўрмишсан куйлаш бобида,
Довруғинг ҳар ёққа таралган жуда.
Менга мақтаб қолди Тулкиой — қудам,
Овозинг жарангдор, соз эмиш бирам.
Қўшиғинг эшитган хоҳ ёшу қари
Тамом мафтун бўлиб қолармиш бари.
Истардим мен ҳам —
Сенинг қўшиғингни битта эшитсам.
Титрайверма мунча, ўзим айланай,
Сайраб бер, Булбулжон. ўжарлик қилмай.
Қўрқма ҳеч, емоқчи эмасман сени,
Бирон нарса куйлаб, овутсанг мени —
Қўйиб юбораман сени шу дамда,
Айшингни сурасан, яйраб ўрмонда.
Куй-қўшиққа мен ҳам жуда ишқибоз,
Ҳаттоки оз-моз —
Хиргойи қиламан уйқу олдидан.
Мушук сўзлар экан, Булбул-чи, шу дам —
Панжасида зўрға оларди нафас.
«Нега жимсан?— Мушук қисташни қўймас,—
Ҳеч бўлмаса озроқ куйла, қани бўл!»
Куйлашга чоғланди бечора Булбул.
Аммо чиқди ундан мунгга тўлиқ ун.
«Шунгами,— лаб буриб сўради Мушук,—
Бутун ўрмон халқи бўлишган мафтун?
Қани у, мақташган ёқимли қўшиқ?
Мушукчаларим ҳам доим миёвлаб
Обдан менинг ўзи жонимга теккан.
Қўшиқда мазанг йўқ, кўрдим мен синаб,
Қани, гўштинг қалай, ширинми экан!»—
Деб Мушук Булбулни ютди ямламай.
Фикримни оҳиста қулоққа айтай:
Куйлолмас буткул —
Мушук чангалида бўлганда Булбул!

БУЮК ШОИР ЙЎЛИДАН

Крилов ўзи ҳаётлик пайтидаёқ асарлари фақат ўз мамлакатида эмас, ўзга элларда ҳам шуҳрат қозонган тўнғич рус шоирларидан эди. Унинг масаллари XIX асрда француз тилига 72 марта, итальян тилига 32 марта, инглиз тилига 12 марта, немис тилига 10 марта таржима қилинган. Ҳозирги кунда эса унинг асарлари жаҳондаги 60 тилга таржима этилган.

XIX асрдаёқ Криловнинг масаллари украин, грузин, арман, озарбайжон, қозоқ ва бошқа тилларда бир неча марта эълон қилинган эди. Бундан юз йил илгари унинг кўпгина масаллари ўзбек тилига таржима қилинди.

Кўпгина миллий адабиёт вакиллари Крилов асарларини таржима қилар эканлар, унинг ўша давр сиёсий тузумини танқид қилган масалларига алоҳида эътибор берар эдилар. Айрим таржимонлар Крилов масалларини ўз халқининг миллий этнографик хусусиятларга мослаштириб таржима қилишида жон бор эди. Шундай қилинганда шоир асарлари халқ қалбига тезроқ етиб борар ва ўчмас таассурот қолдирар эди. Шунингдек, Криловнинг кўпгина таржима асарлари янги, оригинал масаллар яратишга ҳам катта туртки бўлар эди.

XIX ва XX аср адабиётида Криловнинг ижодий традициясидан фойдаланган ва унинг изидан борган кўплаб шоирларни айтиш мумкин. Грибоедов, Пушкин, А. Островский, Салтиков-Шчедрин ва бошқа шоирлар Крилов традицияларини давом эттирган.

Асримизнинг машҳур масалчиси Демян Бедний ҳам мана шу издан борди. У ўзининг 1913 йилда нашр этилган биринчи масаллар тўпламига Криловнинг «Жаҳонда бу ишга мисол кўпдир бас — ҳеч кимса танқидни унча хушламас» деган сўзларини эпиграф қилиб олган эди... Демян Бедний ўз масалларидаги халқчиллик, тил бойлиги, табассум ва заҳарханда оҳангларни Криловдан илҳомланиб яратган, десак нотўғри бўлмайди. Маяковский сатирасида ҳам шундай оҳанглар сезилиб туради.

Крилов масаллари доимо халққа йўлдош бўлганини кўп мисолларда кўрсатиш мумкин.

Гражданлар уруши йилларида чиқарилган «Ниначи ва Чумоли», «Оққуш, Чўртан балиқ ва Қисқичбақа», «Фил билан Лайча» деб номланган сатирик плакатларда Крилов масалларидан фойдаланилган эди. Улуғ Ватан уруши йилларида ҳам унинг сатираси муттасил жаранглаб турди.

Бугунги кун адабиётини масалсиз тасаввур этиб бўлмайди. Рус масалчилари С. Михалков, А. Малин, Н. Мизин, Б. Тимофеев, украин шоирлари С. Олейник, П. Шабатин, белорус масалчилари В. Корбан, Э. Волосевич, қозоқ масалчиси М. Алимбоев, ўзбек шоирлари Миртемир, С. Абдуқаҳҳор, М. Худойқулов, Я. Қурбонов ва бошқалар бу жанрда муваффақиятли ижод қилмоқдалар.

Ўзбек масалчилиги ҳақида гапирганда ижоднинг бу жанри ўзбек адабиётида ғоят узоқ ва самарали тарихга эга эканлигини таъкидлаш керак.

Алишер Навоий ижодида масал жанрида яратилган кўплаб асарларни кўриш мумкин. XVIII—XIX асрларда яшаган машҳур масалчи Гулханий эса ўзининг «Зарбулмасал» асари билан кўплаб халқлар ўртасида шуҳрат қозонган. Гулханийнинг муваффақияти шундаки, у ўзи яшаб турган феодал жамиятнинг чиркин томонларини аниқ кўрган, халқнинг машаққатли ҳаётини чуқур ҳис этган ва буларни ўз ижодида ёрқин тасвирлаган. Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий ҳам халқ оғзаки ижодидан фойдаланиб, масаллар ёзган.

Юқорида айтганимиздек, Криловнинг дастлабки масаллари ўтган асрнинг 70-йилларида ўзбек тилига илк бор таржима қилинган. «Туркистон вилоятининг газети»да унинг масаллари тез-тез босилиб турган. XX аср бошига келиб эса Крилов масаллари Туркистондаги рус тузем мактабларида ўқитила бошланган.

Маълум бўлишича ўзбек тилига таржима қилинган Криловнинг дастлабки масаллари «Маймун билан Кўзойнак», «Қарға билан Тулки», «Фил билан Лайча» асарларидир. «Туркистон вилояти газети»нинг 1875 йил 21 апрель сонида ана шу масаллар босилиб чиққан. Кейинчалик эса шоирнинг «Тулки билан Узум», «Итлар ва Ўткинчилар», «Ниначи ва Чумоли» каби масаллари рус тузем мактабларининг программасига киритилган.

Шоирнинг масалларини биринчи бўлиб ўзбек тилига таржима қилган С. Саидазизов, С. Окоев, Алиасқар Калинин ва бошқаларнинг хизматини ҳар қанча тақдирласа арзийди.

Асримизнинг 30—40 йилларига келиб Крилов масаллари айниқса кенг оммалашиб кетди. Унинг кўплаб асарларини Ойбек, Ғафур Ғулом, Миртемир, Уйғун ва бошқа шоирлар ўзбек тилига таржима қилдилар. Шоирнинг «Бўри билан Қўзичоқ» «Япроқлар ва Илдизлар», «Эшак билан Булбул», «Қарға билан Тулки» каби масаллари ҳар бир ўзбек ўқувчиси учун таниш бўлиб қолди.

Ўзбек масалчилигида бугунги кунда мутассил ижод қилаётган шоирлардан бири Самиғ Абдуқаҳҳордир. У кундалик ҳаётимизда учраб турадиган камчиликларни ўткир сатира остига олувчи, ҳозирги замон империалистик сиёсатини фош қилувчи масаллар ёзмоқда.

Самиғ Абдуқаҳҳор Крилов, Л. Толстой, С. Михалков, ва бошқа шоирларнинг масалларини ҳам ўзбек тилига таржима қилган.

Буюк рус масалчисининг ижоди янада оммалашади, унинг кўпдан кўп шогирдлари етишиб чиқади деб ишонамиз.

К. ЛАВРЕНТЬЕВА,
филология фанлари кандидати.

БАҚА ВА ЮПИТЕР

Бир баҳорда фалокат босиб,
Ботқоқликда яшовчи бақа.
Шу ердаги тоққа жойлашиб,
Яшай кетди султонлардақа.
Жаннатмакон майсалар аро,
Сояларда қурди масканин.
Сезмай қолди санқиб бепарво,
Рўдапо ёз қанот ёзганин.
Кўтарилди тоғ тўшидан нам,
Тонгда тушиб майса юзига,
Йилтираган ҳар битта шабнам,
Қуёш бўлди унинг кўзига.
Ўйнаб чиққан кўзлар
соққасин,
Иссиқликдан бамисли қуёш,
Чирт юмди-ю, эриб оқмасин—
Деган каби, ёлворди ювош:
— Ё худолар! Илтифот
қилинг,
Ўлиб кетмай мен бир бечора.
Ер юзини кўмиб тоғ қилинг,
Тагимга сув қалқиса зора!
Овоз солиб кўкка кетма-кет,
— Аяма,— деб мендан
караминг.
Одамзотнинг оҳи етмаган
Худонинг ҳам бузди оромин.
— Ҳой бефаҳм, — Юпитер
худо —
Овоз берди бақага вазмин,—
Мен кўмгунча элни беҳуда,
Сен ботқоққа тушсанг
бўлмасми?
...Озми дейсиз, бу кенг
дунёда
Ўзим бўлай дегувчи одам.
Ўзи қолсин, майли бир ёнда—
Олиб кетса дунёни ўт ҳам.

Саъдулла АҲМАД таржимаси.

Крилов масалларига ишланган суратлар

МАСАЛЧИ ШАРАФИГА

И. А. Криловнинг номи юқори Волга ўлкаси билан чамбарчас боғлангандир. Буюк рус масалчисининг ёшлиги мана шу ерда собиқ Тверда ўтган.

Калининчилар ёзувчи туғилган куннинг 200 йиллигини кенг нишонламоқдалар. Шаҳарда Иван Андреевичнинг ҳайкали ўрнатилди, шаҳар кўчаларидан бирига Криловнинг номи қўйилди. Педагогика институтида тил ва адабиёт факультети студентлари учун ёзувчи номидаги иккита стипендия таъсис этилди.

(ТАСС).
Калинин.

НОЁБ ТОПИЛМА

Бундан бир неча йил илгари эски китоблар магазинини титкилай туриб, катта формотдаги эски бир китобни топиб олдим. Унинг титул варағига «Ажойиб дарахт ёки тантанавор муҳаббат», Г. Мартини музикаси бўйича тайёрланган, итальян тилидан рус тилига таржима қилиб қайта ишланган, Санкт-Петербург россия сарой актерлари томонидан кўп марта ўйналган икки пардали комик опера. Санкт-Петербургда 1792 йилда «Г. Крилов дўстлари билан» нашриётида босилган» деган сўзлар ёзилган эди.

Маълумки бир вақтлар император Екатерина II журнал ва босмахоналар очишга рухсат берган эди. Бундан фойдаланган журналист ва адиблар — Новиков, Рахманинов, Туманский ва бошқалар сатирик журналлар чиқара бошлаганлар.

И. А. Крилов ҳам ноширлик фаолиятини шу пайтда бошлайди. У 1791 йили Дмитриевский, Плавилшчик ва Клушин билан биргаликда «Г. Крилов дўстлари билан» босмахонасини очади. Босмахонада турли китоблар ва «Зритель» журнали чиқарила бошланади.

Босмахона китобларни кўпи билан 100 нусхада чиқарар, журналнинг ҳам бир неча ўнлаб обуначиси бор эди. Шунинг учун ҳам нашриёт моддий манфаатдорликни кўзлаб ташкил қилинмаган дейиш мумкин. Криловнинг ноширлик фаолиятидан мақсади бошқа бўлган. У помешчик ва амалдорларни танқид қилиш учун нашриёт тузган.

«Зритель» журналида шоирнинг ажойиб сатирик асарлари, жумладан, «Бобом хотирасига мақтов» шеъри, «Калиф» номли шарқ қиссаси эълон қилинган. Бу асарларни ғоявий бақувватлиги жиҳатидан Радишчевнинг «Петербургдан Москвага саёҳат» асари билан тенг қўйиш мумкин.

Шоир ўзининг биринчи асарида дворянлар устидан заҳархандалик билан кулади. «Калиф» шарқ қиссасида эса Екатерина ҳукмронлиги остидаги «олтин аср» устидан кулади.

«Калиф» ана шу олтин мамлакатда сайр қилар экан дарё ёқасида ўтирган ифлос бир кимсани кўради.

— Айтчи, дўстим,— дейди Калиф,—бу ердаги поданинг бахтиёр подачиси қани?

—Мен подачиман, — дейди дарё ёқасида ўтирган одам.—Мана шу нонни бир амаллаб ивитиш учун сувга ботириб ўтирибман.

— Сен подачимисан? Бўлмаса най чалишни билсанг керак?

— Балки биларман. Лекин оч қоринга нуй на ҳожат.

Тез орада Криловнинг танқидидаги сиёсий оҳанглар сезилиб қолади. «Крилов дўстлари билан» нашриёти тинтув қилинади. Ноширлар назорат остига олинади. Кейинроқ эса нашриёт беркитиб қўйилади. Барча журнал ва китоблар ёқиб ташланади.

Мен топиб олган китоб эса тасодифан бизнинг давримизгача сақланиб қолган.

Ф. МАЙСКИЙ,
филология фанлари кандидати.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

ДЎСТЛАР КЎМАГИ

Исроилнинг араб мамлакатларига қарши бошлаган босқинчилиги БАР халқ хўжалигига катта зарар етказди. Бироқ ҳозир уруш туфайли рўй берган асосий иқтисодий қийинчиликлар орқада қолди деб айтиш мумкин. Мамлакат дўстлар кўмаги билан ривожланиш планларини амалга оширишда давом этмоқда.

Республиканинг СССР ва бошқа социалистик мамлакатлар билан қилаётган иқтисодий алоқалари БАРнинг саноат ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришида муваффақият қозониши учун яхши таъсир кўрсатди. Совет Иттифоқи ва БАР ўртасида иқтисодий ва техника соҳасидаги биринчи битим бундан ўн бир йил илгари имзоланган эди.

Ўтиб кетган йиллар бу ҳамкорлик БАР миллий экономикасини мустаҳкамлаш ва саноатнинг давлат сектори ядросини яратишда муҳим омил бўлганлигини кўрсатди. Шу вақт ичида Республикада саноатнинг янги соҳалари юзага келтирилди.

Геологлар фойдали қазилмалар ва нефть қидириш ишларида анча муваффақиятларга эришдилар. Биринчи марта Мисрнинг геологик картаси тузиб чиқилди.

БАРда Совет Итифоқининг ёрдами билан миллий кадрлар тайёрланмоқда.

Шу нарсани ҳам айтиб ўтиш керакки, Исроил босқинчилиги туфайли юз берган қийинчиликларга қарамай барча объектлар Совет Иттифоқи ва БАР ўртасидаги битимларга мувофиқ аниқ қурилялти. Баланд Асвон тўғони қурилишида бу нарса аниқ кўриниб турибди. Ҳозир ишлаб турган олти агрегат бир ярим миллиард киловатт - соатдан кўпроқ арзон электр қуввати ҳосил қилмоқда. Асвон сув омборига ҳозирнинг ўзидаёқ лойиҳада белгиланган ҳажмнинг учдан бир қисми миқдорида сув тўлдирилди. Бу нарса иккала мамлакат ўртасида тузилган битимда кўзда тутилган ҳамма планларнинг ўз вақтида бажарилишига ишонч туғдиради.

А. ЕГОРИН.
АПН мухбири.
Қоҳира.

Халқаро темада

Ажал фойдахўрлари

Жанубий Вьетнамдаги Америка солдатлари хотиржам бўлаверишлари мумкин — Японияда уларга атаб 400 мингта махсус нейлон қоп Америка Қўшма Штатларига юборилади. Бу ҳақда Японияда чиқадиган «Сюкан гэндай» журнали шундай деб ёзди.

Вьетнамда ҳалок бўлган Америка солдатларининг сони ҳозирча бир неча ўн минг чамаси бўлса ҳам 400 мингта қоп буюртирилган. Бу — келажакни мўлжаллаб қилинган буюртмадир.

Ушбу сатрларни ўқир эканман, америкалик урушқоқ генералларга қуйидаги маслаҳатларни беришни лозим топдим.

Иккинчи жаҳон уруши йилларининг дастлабки кунларида фюрер ҳазратлари ҳам ўзгалар ерини босиб олишда ҳалок бўлган тўпламлари жасадларини поезд ва самолётларда Германиянинг муқаддас тупроғида дафн этиш учун ташир эдилар. Кейинчалик фюрернинг ҳам, Герингнинг ҳам бундан тиккаси қуриди. Шундан кейин гитлерчи урушқоқларнинг жасадларини ҳиди, иси чиқмайдиган қилиб (ёз кунлари сасиб кетмаслиги учун) улар жанг қилган ерлардаги лахталарга ташлана бошланди. Жаноб генераллар шу борада сизларни ҳам, ҳамда Ғарбий Германиядаги Адольф Тадден ва унинг реваншчиларига бир нарсани эслатиб ўтмоқчиман.

1942 йилнинг охири, 1943 йилнинг бошларида Сталинградда қуршаб олинган гитлерчиларнинг 330 минглик армиясидан 147 минг 200 солдат ва офицернинг жасади йиғиштириб олиниб ва кўмилди.

Ҳали бу хотирангиздан чиқмаган бўлса керак. Агар мободо хотирангиздан чиқиб кетган бўлса, 1942-1943 йиллардаги Америка Қўшма Штатларининг давлат арбоблари ва генераллари сўзлаган нутқларига мурожаат этишингиз мумкин.

Иккинчидан, сизлар Вьетнам ерига алдаб юборган ва ватанпарварлар ўқидан ҳалок бўлганларни оилаларига қайтариб, уларнинг руҳини тушириб юбормасмикин и с и з? Унинг устига самолёт овора, пароход овора, қанчадан қанча харажат, нейлон қоп, ёғоч тобут, эҳ-э... (Ахир сизлар фойда, ўлжа учун курашаётирсизку! Хўш, ўлгандан нима фойда?)

Яхшиси, америкалик солдатларингизни алдаб-авраб, уларнинг қўйнини пуч ёнғоққа тўлғазиб, урушга юборган экансиз, улар тақдири ҳақида энди ўйламай ҳам қўяқолинг. Буни Жанубий Вьетнам ватанпарварлари жуда яхши биладилар. Яхшиси, уларнинг тақдирини вьетнамликларга топшириб қўйинг. Жанубий Вьетнам озодлик армиясининг жангчилари солдатларингизнинг жасадларини экин битмас, дарахт ўсмас жойларга дафн қиладилар. Аввал бундай жойлар деярлик йўқ эди. Энди мавжуд. Чунки бундай ерлар сизнинг самолёт, миномёт, тўпларингиздан отилган заҳарли ва кимёвий моддалар натижасида вужудга келтирилди. Ана шунинг учун ҳам солдатларингизнинг жасади ўз ҳимоянгизда ётгандек бўлади. Қабрлари устига мармар ёки темирдан бўлмаса ҳам ҳар қалай ёғоч тахтачаларга қора ҳарфлар билан «Бу ерда вашингтонлик Гарри, лос-анжелеслик Фостер, Виргиния штатидан Борман ва бошқалар дафн этилган, деб ёзиб қўйишади. Бунга ишонмасангиз, мен кафилман. Унинг остига эса: «Бу инсон қиёфасидаги икки оёқли вахшийлар она-Ватанимиз озодлиги ва мустақиллигига қасд қилиб, қасос ўқимиздан жаҳаннамга путёвка олдилар,— деб ёзиб қўйишларига ишончим комил. Шунда сизларга ҳам, ўлганларнинг оилаларига ҳам анча енгил бўлади. Улар Америка Қўшма Штатларидан 11 минг километрдан кўпроқ масофада ўзгалар ерига ўғриларча бостириб кирганларнинг тақдири қандай бўлганлигини шунда ҳеч қачон унутмаяжаклар.

Р. АЛИМОВ.
халқаро шарқчи.

ДАМАШҚ. Баъзан Сурия пойтахтининг кўчаларида қадимий урф-одатга итоат қилувчи кишиларни учратиш мумкин.

Р. НАГИЕВ фотоси.
ТАСС фотохроникаси.

БОГОТА. Колумбия пойтахтининг кўчаларидан бири.

С. СИЧЕВ фотоси.
ТАСС фотохроникаси.

БУНАҚАСИ БЎЛМАГАН ЭДИ

Германия Федератив Республикасида фигурачиларнинг конькида жуфт ҳолда учиши бўйича ўтказилган Европа биринчилиги мусобақасида совет спортчилари маҳорат кўрсатдилар. Чемпионатнинг олтин, кумуш, бронза медаллари — шоҳсупадаги ҳамма ўринлар бизники бўлди. И. Роднина билан А. Уланов жаҳон, Европа ва олимпиаданинг бирнеча чемпионлари Л. Белоусова билан О. Протопоповларни ортда қолдириб биринчиликни қўлга киритдилар. Иккинчи ўринни Л. Белоусова билан Е. Протопопов, учинчи ўринни Т. Москвина билан А. Мишинлар эгаллашди. Фигурчиларнинг ҳеч қайси чемпионати ҳали бунақасини кўрмаган эди.

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги физкультура ва спорт комитети спорт соҳасидаги катта муваффақиятлари учун Ирина Роднина билан Алексей Улановга «СССРда хизмат кўрсатган спорт мастери» фахрий унвонини берди.

Спорт Спорт

ЖАХОН ЧЕМПИОНАТИГА

15-16 февраль кунлари Голландияда конькида югуриш бўйича жаҳон чемпионати мусобақалари бўлади. Конькида югуриш спорт бўйича СССР Федерацияси ана шу мусобақаларда қатнашадиган спортчиларнинг номзодини айтди. Булар СССРнинг абсолют чемпиони В. Лагрушкин, А. Чекулаев, Ю. Малихин, А. Лепешкин ва А. Керченколардир, СССР терма командасининг катта тренери Б. Стенидир.

ВОЛЕЙБОЛЧИЛАРИМИЗ ҒАЛАБАСИ

Ашхобод шаҳрида «А» класси иккинчи лига аёллар волейбол командаларининг учрашувида Тошкентнинг «Автомобилчи» командаси муваффақиятли қатнашди. Тошкентлик волейболчилар Вильнюс шаҳрида 20 февралдан 23 февралгача ва Воронеж шаҳрида 13 мартдан 16 мартгача ўтадиган мусобақаларда қатнашадилар. Ана шу мусобақалар иккинчи лиганинг ғолибини аниқлаб беради. Ғолиб команда олий лигага йўлланма олади.

МУКОФОТЛАР МУБОРАК

XIX ёзги Олимпиада мусобақаларда муваффақиятли қатнашган ва спорт соҳасида ажойиб муваффақиятларга эришган спортчилар ва тренерларнинг бир группаси ҳукуматимизнинг орден ва медаллари билан мукофотланди. «Меҳнат Қизил Байроқ» ордени билан 12 киши, «Ҳурмат Белгиси» ордени билан 27 киши, «Шавкатли меҳнат учун» ва «Меҳнатда ўрнак кўрсатилганлиги учун» медаллари билан эса 32 киши тақдирланди.

РАДИО ШАРХЧИ—КАТТА ТРЕНЕР

Таниқли футбол теле ва радио шарҳчиси Жоао Салданья Бразилия терма командасининг катта тренери қилиб тайинланди. Янги тренер футбол бўйича 1970 йилда Мексикада бўладиган жаҳон чемпионатида қатнашадиган 22 футболчининг номларини айтиб ўтди. Улар орасида Герсон, Жаирзиньо, Эду, Тониньо, Брито, Тостао ва «қора гавҳар» Пелелар бор.

Учта тўп урилди

Монтевидеода «Монтевидео — кубоги» учун бўлаётган мусобақаларда қатнашаётган Москванинг «Торпедо» футболчилари ниҳоят ғалаба нашъасини тотдилар. Улар Аргентина чемпиони «Велез Сарьфилд» командасини 3:0 ҳисобида мағлубиятга учратдилар.

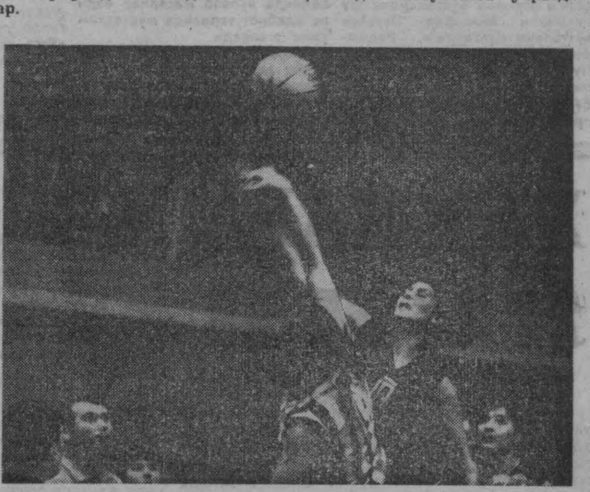

Тошкентдаги 2-уйсозлик комбинати баскетболчиларининг Фрунзе «Буревестник» баскетболчилари билан бўлган учрашуви қизғин спорт кураши ойида ўтди. Сиз ушбу суратда тошкентлик Нина Якунина (рангба-ранг кўйлакли) ва Фрунзе командасининг капитани Валентина Шоназарованинг тўп учун кураш шаётганини кўриб турибсиз.

Н. Надеждин фотоси.

Редактор **С. М. КАРОМАТОВ.**

РЕКЛАМА ва ЭЪЛОНЛАР

РАДИО

12 февраль ЧОРШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 «Халқ контроли — амалда — (русча). 18.10 А. Буш, Фортепьяно учун сюита. «Уч африкалик эскиз». 18.40 Спорт эшиттириш (русча). 19.20 Қозоқ куйларидан концерт. 20.00 «Ўзбекистон ишчиси» радиожурнали (ўзбекча). 20.30 Саноат ходимлари учун концерт. 21.00 Халқаро мавзуларда суҳбат (ўзбекча). 21.10 Қишлоқ хўжалик ходимлари учун концерт (ўзбекча). 22.20 Рақс куйлари. 22.40 Поэзия кечаси (ўзбекча). 23.15 Дам олиш концерти (ўзбекча).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

19.00 М. Равель. «Болеро». Концерт-очерк (ўзбекча). 19.30 С. Кароматов. «Бир томчи қон». Қиссадан парча (русча). 20.00 Ўзбекистон композиторлари асарларидан концерт (тожикча). 20.30 А. Петров. «Радда ва Лойко» балети. 21.00 «Қардош халқлар адабиёти». Абхазия ёзувчиси Жума Ахубанинг «Тўғон» ҳикояси (ўзбекча). 21.40 Москва. Миллионлар ленинча университети.

13 февраль ПАЙШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

6.15 Тонгги концерт. 8.25 Халқ таланлари концерти. 9.30 Увертюралар. 10.10 С. Прокофьев. «Рус увертюраси». 10.30 Топишмоқли концерт (ўзбекча). 11.30 Б. Бровцин. «Семруғ» балетидан парчалар. 12.45 «Ақл ва сўз хазиначиси». Болгария радиосининг эшиттириши (русча). 13.30 «Музикали глобус» (русча). 15.15 И. А. Крилов туғилган куннинг 200 йиллиги олдидан. «Рус Эзопи» деган радиокомпозиция (ўзбекча). 16.10 Ўзбекистон композиторларининг куйлари (русча). 16.50 «Правда» газетасининг обзори. 17.00 Ўзбекистон радиоси ва телевидениеси халқ чолғу оркестрининг концерти.

18.00 «Устоз ва тарбиячи» деган эшиттириш (ўзбекча). 18.10 Куйлардан-куйларга (ўзбекча). 19.20 Республика халқ ҳофизларининг концерти. 20.00 «Ёшлик» радиостанциясининг программаси. 20.30 Ёшлар учун концерт. 21.00 Халқаро мавзуларда суҳбат (ўзбекча). 21.10 Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш ва концерт. 21.55 «Саломатлик—туман бойлик» (ўзбекча). 22.20 Бахт қўшиқлари (ўзбекча). 22.40 Ленин ҳақида ҳикоялар (ўзбекча). 23.15 «Дам олиш соатида» деган концерт (ўзбекча).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

8.30 СССР халқларининг куйлари. 9.15 Реклама ва эълонлар.

19.00 Ёшлар ижоди (ўзбекча). 19.30 А. Тихонов куйлайди. 20.00 СССР халқ артисти Ҳ. Мавлонова куйлайди. 20.30 Мухтор Ашрафийнинг симфоник асарлари. 21.00 «Рус классиклари адабиёти». А. Куприн. «От ўғрилари». Радиоинсценировка (ўзбекча). 21.40 Москва. Миллионлар ленинча университети.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

16.00 Театр микрофон олдида. Ҳамза номли театрнинг «Отелло» спектаклининг монтажи.

ТЕЛЕВИЗОР

12 февраль ЧОРШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.55 Кўрсатишлар программаси.

18.00 Рус тилида телевизион янгиликлар.

Ўзбек тилида. 18.10 Ўқувчилар учун. «Бахтимиз учун курашганлар». 18.40 «Ленинча меҳнат вахтасида». Ўзбекистон пахта тозалаш саноатининг ифтихори. 19.00 Эстрада концерти. 19.40 Телевизион янгиликлар. 19.55 Кўрсатишлар программаси.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

20.00 Музикали калейдоскоп. 20.30 «Ишчи заставаси» Телеочерк. 21.00 Ўқувчилар учун. «Тўрғай». Музикали журнал. 21.30 «Иқтисодимиз актуал масалалари». Илмий-техник изланишнинг самаралилиги. 22.00 Бадиий фильм. 23.30 «Вақт» информацион программаси. 00.15 Москва кўрсатишларининг охири.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.55 Кўрсатишлар программаси.

Рус тилида: 18.00 Болалар учун. «Сеҳрланган бола». Мультфильм. 18.45 Музикали саёҳат. 19.25 Н. В. Гоголь. «Телбанинг кундаликлари». Телевизион бадиий фильм.

Ўзбек тилида: 20.15 «Иваннинг ёшлиги». Бадиий фильм. 21.50 Баҳор тараддуди. 22.00 Пойафзалчилар саройи бадиий ҳаваскорларининг концерти.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 20.00 «Салом, завод». Ҳужжатли фильм. 20.10 Алексей Кривченя куйлайди. 21.20 «Дастлабки қувончлар». Бадиий фильмнинг биринчи серияси.

13 февраль ПАЙШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 Кўрсатишлар программаси.

Рус тилида: 18.00 Болалар учун кинофильмлар. 18.20 Телевизион янгиликлар. 18.35 «Қайтарилмас йўллар». Илмий-оммабоп фильм. 18.55 Телеспектакль. 20.00 Кўрсатишлар программаси.

Ўзбек тилида: 20.05 Телевизион янгиликлар. 20.25 Ўн минут музика. 20.35 Бекобод — индустрлашган шаҳар. 20.55 Меҳнат ва ҳаёт қўшиқ билан ҳамоҳанг. 21.40 «Уруш ва тинчлик». Бадиий фильмнинг иккинчи серияси.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА МОСКВА КЎРСАТАДИ

12.55 Кўрсатишлар программаси. 13.00 Телевизион янгиликлар. 13.45 Бадиий фильм. 15.15 Ўқувчилар учун. «Тўрғай». Музикали журнал. 15.45 Москва кундузги кўрсатишларининг охири.

«ДЎСТЛИК» ЭКРАНИ

ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ

Рус тилида: 18.00 «Ильич орзулари — амалда». 18.15 «Хуш келибсиз». Телеочерк. 18.30 Ўқувчилар учун. «Бургутча». Тележурнал. 19.05 «Совет Қирғизистони». Киножурнал. 19.15 «Ёшлар овози». Концерт. 19.45 Телевизион янгиликлар.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

20.00 Ўқувчилар учун эшиттириш. 20.30 Она-Ватанни куйлайман. 21.30 И. А. КРИЛОВ ТУҒИЛГАН КУННИНГ 200 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ КЕЧА. СССР Давлат академик Большой опера ва балет театридан олиб кўрсатилади. Танаффус вақтида телевизион янгиликлар. 00.15 Москва кўрсатишларининг охири.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 20.00 Ёш техниклар. 20.20 Классик куй саҳифаларида. 21.10 Беш йиллик илғорлари.

Рус тилида: 21.35 «Ажойиб ёз». Бадиий фильмнинг иккинчи серияси.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 13/II да **Лайли ва Мажнун.**

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 13/II да **Аяжонларим.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА— —12/II да **Гавҳари шамчироқ,** 13/II да **Мавлоно Муқимий.**

КИНО

12-13 ФЕВРАЛДА

Ака-ука Карамазовлар (1-2 сериялар)— САНЪАТ САРОЙИ (кеч соат 6.15 минутда).

Марысмя ва Наполеон —САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА», «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК», «МОСКВА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Қатъий сир тутилган премьералар — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», НАВОИЙ номли, «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун).

ГРАЖДАНЛАР ДИҚҚАТИГА

1969 йил 1 январдан гражданларга қарашли уй жиҳозлари ва транспорт воситалари учун
КЎНГИЛЛИ СТРАХОВАНИЯ ЖАМИЯТИ
янги қоидалар киритди:

Страхования тўлаш тарифлари камайтирилди, Госстрах органлари маъсулияти кенгайтирилди.

Госстрах органлари фақат ҳалокат юз берганда ёки мол-мулкни табиий офат натижасида тўлабгина қолмай канализация ва водопровод тармоқлари иситиш системаси бузилганда, қўшни бинодан сув ўтганда, транспорт воситалари шикастланганда (ўғирлаб, ҳайдаб кетиш натижасида) келтирилган зарарни тўлайди.

Уй жиҳозлари ва транспорт воситаларини кўнгилли страхование қилиш шартномасини барча гражданлар Госстрах инспекцияларида тузишлари мумкин.

ДАВЛАТ СТРАХОВАНИЕСИНИНГ ТОШКЕНТ ШАҲАР БОШҚАРМАСИ.

ДНЕПРОПЕТРОВСК ҚУРИЛИШ-МОНТАЖ ПОЕЗДИ
ТУГАТИЛИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН
ҳамма даъволарни 20 февралгача қабул қилади.
Кўрсатилган муддатдан сўнг даъволар қабул қилинмайди.

Тошкент шаҳридаги
КИЕВ 1-ҚУРИЛИШ-МОНТАЖ ПОЕЗДИ
ТУГАТИЛАДИ
Даъволар 17 февралгача қабул қилинади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ЕНГИЛ САНОАТ МИНИСТРЛИГИГА
бош бухгалтерлар, бош бухгалтер ўринбосарлари ва катта бухгалтер-ревизорлар
КЕРАК
Мурожаат учун адрес: Тошкент 101, Глинка кўчаси, 3-уй, 2-қават, бош бухгалтер.

ТОШКЕНТ ПОЛИТЕХНИКА ИНСТИТУТИГА
катта бухгалтерлар, бухгалтерлар, секретарь-стенографиячилар, машинисткалар, ўқув корпусларининг комендантлари, вахтёрлар, пол ювувчилар, фаррошлар, дурадгорлар, библиографлар, кутубхоначилар;
ЛОЙИҲА БЮРОСИГА:
архитекторлар, инженерлар, техниклар, гражданлар қурилишини лойиҳалаш бўйича ҳамма мутахассис лойиҳачилари
КЕРАК
Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Навоий кўчаси, 13-уй.

Тошкент шаҳар прокуратураси коллективи, шаҳар прокурори Г. Б. Бухоровга онаси
Хамро ШАГАПОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

М. Қориёқубов номидаги Ўзбек Давлат филармонияси ва эстраданинг бирлашган дирекцияси, партия ва комсомол ташкилотлари шоир Пўлат Мўминга, акаси
Султонхўжа МЎМИНОВнинг
бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

РЕКЛАМА ва ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ 4 БЕТ
12 ФЕВРАЛЬ, 1969 Й.

«ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ» орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент шаҳар, Дзержинский кўчаси, 15-уй. Редакция телефонлари: Коммутатор—33-02-49 дан 33-02-58 гача, редактор ўринбосарлари 33-29-33, 33-29-09, масъул секретарлар— 33-27-22, партия совет ва касаба союз ташкилотлари шаҳар хўжалиги бўлимлари 33-29-42, адабиёт санъат ва маданият бўлими 33-29-55, хатлар ва оммавий ишлар физкультура ва спорт бўлимлари—33-29-70, фан ва олий ўқув юртлари иллюстрация бўлимлари 33-27-57, ахборот бўлими—33-65-57; эълонлар бўлими—33-81-42.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриёти-нинг босмахонаси Тошкент шаҳри

Индекс 64579.
Нашр. № 2677
Р. 02646.